

***KKTC EĞİTİM FAKÜLTELERİNDEKİ TÜRKÇE ÖĞRETMENİ
ADAYLARININ YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME***

Murat ÖZBAY* Mutlu ATEŞ Tuğçe DAŞÖZ*****

ÖZ

Toplum hayatının en önemli iletişim vasıtalarından biri olan yazma, duygu, düşünce ve isteklerin birtakım sembollerle herhangi bir zemine aktarılmasıdır. Öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından faydalanarak yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendilerini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri Türkçe öğretiminin temel amaçları arasındadır. Bu amaçlara ulaşmak için de yazma eğitimi verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu öneme binaen, KKTC Eğitim Fakültelerindeki Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerilerinin ne durumda olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. 85 öğretmen adayından alınan veriler sonucunda en çok imla, noktalama, özne-yüklem uyumsuzluğu, aykırı kelime kullanımı, sıra yanlışlığı, muğlak ifade, eş anlamlı kelimeleri yanlış kullanma gibi hataların yapıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yazma, yazılı anlatım, yazma eğitimi, öğretmen adayı

* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü; mozbay@gazi.edu.tr

** Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü;mutlu-aturknesli@hotmail.com

*** Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü;tugcedasoz@gmail.com

AN EVALUATION OF THE WRITTEN EXPRESSION SKILLS OF THE TURKISH EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS STUDYING IN THE NORTHERN CYPRUS TURKISH REPUBLIC'S EDUCATION FACULTIES

ABSTRACT

Writing, one of the most important communication tools of social life, is transferring the thoughts, feeling and desires on a certain base substance with certain symbols. The expression of the thoughts, feelings, dreams, plans and observations in written format utilizing the capacities of the language, turning writing as a habit of expression and improving the writing skills of the students are amongst the prime objectives of the Turkish language education. For this goal, training teachers who are capable to give writing education is of utmost importance. Based upon this importance this study is concerned to determine the levels of the writing skills of the Turkish teaching pre service teachers studying in Northern Cyprus Turkish Republic's education faculties. It was seen from the data obtained from 85 pre-service teachers that they make frequent grammar, punctuation, syntax and sequential mistakes and use of vague expressions, inappropriate words and synonymies.

Key Words: Writing, written expression, writing education, pre-service teachers

GİRİŞ

Anlatım, Türkçe Sözlük'te "1. Anlatma işi. 2. Bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir konuyu söz veya yazı ile bildirme, ifade." şeklinde tanımlanmaktadır. "Tarife hacet olmadığı üzere söz, derdini anlatmaya mahsus bir Allah vergisi olduğu gibi insan aklının en güzel icadı yazı dahi kalemle hâlini anlatmaktan ibarettir." (Şinasi; 1860). Gerçekten de insanoğlu istek, duygu ve düşüncelerini dile getirme ihtiyacı duyar. Bunu da genellikle iki yolla yapar: Sözlü ve yazılı anlatım. Tanzimat'ın ünlü aydını Şinasi'nin de belirttiği gibi söz ve yazı insanoğlu için en büyük ihtiyaçtır. Saussure'e (1985: 27) göre yazının asıl varlık nedeni, sözü göstermektir. Yazı; sözü, birtakım sembollerle ifade ederek kalıcı ve aktarılır kılar. İnsanlığın bilgi birikimi yeni nesillere büyük oranda yazı sayesinde aktarılmıştır.

Sözlü anlatımdan sonra ortaya çıkan yazılı anlatım, her türlü olay, düşünce, durum ve duyguları, dili en güzel şekilde kullanarak, belli bir plân dâhi-

linde başkalarına ve yarınlara ulaştırmaya, böylece kalıcılığı sağlamaya imkân veren bir araç olarak tanımlanabilir (Aktaş ve Gündüz, 2001: 57). Binyazar ve Özdemir'e (1980: 17) göre yazılı anlatımın "sözü ve düşüncüyü uzaklara iletme, yaşadığımızı anlatma, bilgiyi ve düşüncüyü saptama" gibi üç temel amacı vardır. Yazılı anlatım, eğitim-öğretim faaliyetleriyle kazandırılan bilgilerin hayata yansıtılması aşamasında önemli rol oynar. Öğrenilen bilgilerin amacı, kişideki diğer bilgi ve becerilerle bir bütün oluşturarak hayata yansıtılmasıdır. Yazılı anlatım, kişideki bu yörgülen bilgileri aktarmaya yarar.

Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır. Yazma, insanın doğası gereği kendini dışa vurduğu davranışlardan birisidir. Yazma aynı zamanda toplumsal bir zorunluluğun gereğidir. Bu zorunluluk insanın toplumun bir ferdi olmasıyla başlar. Toplum içinde iletişimle sürer. Hiçbir insan toplum içindeki dinamik iletişimden uzak duramaz (Özbay, 2006: 122). Birey bu dinamik iletişim ortamında düşüncelerini en iyi biçimde anlatmak zorundadır. Yazmada amaç, düşüncelerin toplumdaki diğer bireylere eksiksiz bir şekilde ifade edilebilmesi olduğu için yazma işinin sistemli bir şekilde olması gerekmektedir.

Ülkemizde, "Yazmak bir yetenek işidir, herkes yazamaz." kanaati bir hayli yaygındır. Güzel yazmak yetenekle ilgilidir; ancak iyi ve doğru yazmak, Türkçeyi hatasız kullanmak eğitim görmüş herkesin yapabileceği bir iştir.

Falih Rıfki Atay "Kültür Açığı" adlı bir yazısında "Acaba, niçin düşündüğümüzü ve duyduğumuzu yazı ile derli toplu anlatamıyoruz? Düşündüğünü ve duyduğunu karşısındakine derli toplu anlatabilmek ne bir meslek, ne bir sanattır. Bu, ortaöğretimden geçen her vatandaşın yapması gereken ve yapabileceği bir şeydir. Hikâye yazmak bir sanattır; fakat dün akşam başından geçeni anlatabilmek, sanat değildir (Atay, 1953: 45). " diyor. Yazar ve şairler herkesin gördüğü veya bildiği bir olayı ustalıklı kullandıkları dil vasıtasıyla daha canlı bir biçimde ortaya koyarlar (Güzel ve Torun, 2014:30). Edebî yazı kaleme almanın belki kabiliyet, estetik endişe ve yetiştirme tarzıyla ilişkisi vardır. Ancak standart dili doğru kullanmayı okullarda öğretmeye mecburuz. Dil bilgisi kurallarını ve noktalama işaretlerinin kullanıldığı yerleri ezberletmekle bu neticeye ulaşamayız. Çünkü dili doğru ve iyi kullanmak, bilgiden çok alışkanlık işidir. Anlamca birbirine yakın kelimeler arasındaki nüansı, cümleler arasındaki uyumun zevkini sezemeyen, tadamayan insanın dili iyi ve doğru kullanması mümkün değildir (Aktaş, 1989: 21-23).

Güzel yazmak bir sanattır. Özel bir kabiliyet ister. Meselâ, şiir, hikâye, roman yazmak... Fakat, iyi ve doğru yazmak, kabiliyete bağlı değildir; yazma zevk ve alışkanlığı ve yazma tekniğini almayı, kompozisyonun temeli olan dil kurallarını, kelime, cümle ve paragraf hakkında yeterli bir bilgiyi öğrenmeyi gerektirir. Zamanla başarıya ulaşılır.

İnsan, kusursuz yazı yazma becerisine sahip olmak istiyorsa güzel ifadelili bir sanat eserini yalnız okumakla yetinmeyip tekrar tekrar yazmalı, hata ve eksikleri yavaş yavaş düzeltmeli ve tamamlamalıdır. Yazı yazmak da otomobil kullanmayı öğrenmek, ata binmek, yüzmek, kürek çekmek gibi uygulama yoluyla öğrenilebilir (Kantemir, 1991: 114).

Öğrencileri iyi yazmaya alıştırmak için birkaç anlatım formülü öğretmek de fayda sağlamaz. Ana dili öğretiminde zihin ve düşünce hayatının gelişmesi ya yazma ya da konuşmada kendisini gösterir. Hayatî fonksiyonu da yazma ve konuşma ile meydana gelir. Bu itibarla kompozisyon öğretiminin uygulama ile sıkı bir alâkası vardır. Futbol oynayarak, yüzme yüzerek öğrenildiği gibi, yazma ve konuşma da ancak yazarak ve konuşarak öğrenilebilir. Bunun için bol bol uygulama kadar faydalı hiçbir şey yoktur. (Okurer, 1967: 65)" Uygulamaya dayanmayan dil öğretiminden olumlu neticeler alınmaz. Öğrenciler konu üzerinde kendi bilgi, yaşantı, deney, izlenim ve duygularını anlatmaya yöneltilmelidir. Yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendilerini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi de öğrencinin ilgisini çekecek, kendi düşüncelerini kendi ifadeleriyle anlatmasını sağlayacak çeşitli konularda yazma uygulamaları yapmakla mümkün olur.

Duygu, düşünce ve hayallerini açık ve anlaşılır olarak yazma çeşitli zihinsel becerileri gerektirir. Öğrenciler bu beceriler yoluyla düşüncelerini sıralamayı, sınırlamayı, düzenlemeyi ve kuralları uygulamayı öğrenirler. (Coşkun, 2006: 56). Yazma eğitiminde öğrenci, duyduğunu, düşündüğünü, tasarladığını yazmaya istek duymalıdır. Öğrencilerin yazma güçlerini geliştirebilmek için öğretmenler, öğrencilerinin iç dünyalarını yakından tanımalı ve öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini belli amaçlar doğrultusunda yazıya aktarabilmeleri için onları yönlendirmeleri gerekmektedir.

Yazma yönünden bireylerden beklenen, duygu ve düşüncelerini en anlaşılır şekilde ifade edebilmeleridir. Herkes bir hikâye, bir şiir veya bir piyes yazamayabilir ancak bir fakülteyi bitiren bir kişi duygu ve düşüncelerini anlaşılır bir şekilde yazma becerisine sahip olmalıdır.

Türkçe öğretmenin gerçek sorumluluğu, öğrencide yazıya karşı istek ve sevgi uyandırmak, öğrencilerin ilgi ve merak alanlarını genişletmektir. Bu da öğrencilerin yaşantıları ile bağlantı kurabilecekleri konular üzerinde çalışarak gerçekleşir. Bunun için de Türkçe öğretmeni olmak isteyen adaylar ana dilini iyi ve doğru kullanma becerisi kazanmalıdır. İşte yukarıdaki sebep ve gerekçelerden dolayı bu çalışmada Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi

Bölümlerindeki öğretmen adaylarının yazılı anlatımları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Betimsel nitelikteki bu araştırmanın yöntemi “alan araştırması”dır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2003).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, KKTC’deki Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının özellikle, sınav sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda yazılı anlatım becerilerini tespit etmektir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerindeki Türkçe Eğitimi Bölümlerinde eğitim almakta olan öğretmen adaylarıdır.

Araştırmanın örneklemini Doğu Akdeniz Üniversitesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi ve Yakın Doğu Üniversitesinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğrenim görmekte olan 85 öğrenci oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma,

- a) KKTC’deki Türkçe Eğitimi Bölümlerinde öğrenim gören 4.sınıf öğrencileriyle,
- b) Yöntem açısından nicel verilerin kullanıldığı betimsel nitelikli tarama modeliyle,
- c) Veri kaynağı olarak ulaşılabilen 85 öğrenciyle,
- ç) 2015-2016 öğretim yılı bahar dönemi final sınavları dokümanı ile sınırlıdır.

BULGULAR

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular, aşağıdaki gibi sınıflandırılmaya tabi tutulmuştur.

İMLA VE NOKTALAMA YANLIŞLARI

İmla “Bir dilin söz varlığını o dilde yürürlükte olan ses, şekil, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme; dildeki sözleri kurallarına uygun olarak yazma.” (www.tdk.gov.tr) demektir. Noktalama ise bir yazının daha iyi anlaşılabilmesi için gereken yerlere belli işaretlerin konmasıdır (Öz-bay,2011:179). İmla ve noktalama yazılı anlatımda birliği sağlayan, anlatma ve anlamayı başarılı kılan önemli unsurlardır. İncelenen sınav kâğıtlarında pek çok imla ve noktalama yanlışı tespit edilmiştir.

Yanlışı Yazılan Kelimeler

.....anlayamacaktır...../...anletmeleti,/.....bu

metinledeki...../...etkinler düzenlenerek... /...ardarda... / ...oldugu.... .
/.....araştırmalarca... /...taktirde...../.....imkanı.../...programlar.../
...öğrenmesek,.../...bilmesek.../dinleyi.../...kurulabili...../.....raslanmamakta
dır.../...proplemi.../...uyğun.../...zeka.../...algular.../... hakim ...

Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

Bağlaç olan *ki* ayrı yazılır: *bilmem ki, demek ki, kaldı ki* vb.

Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.

Birkaç örnekte *ki* bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: *belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki*. Bu örneklerden *çünkü* sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan *ki* sözü de ayrı yazılır: *Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.*

Öğrencilerin sınav kâğıtlarında *ki*'nin yazımıyla ilgili olarak 27 yanlışı tespit edilmiştir. Bunlardan birkaç örnek aşağıda gösterilmiştir:

Eğer ki,.../... bir şekilde yapmalıkı.../.....Öyle çalışmalı-ki.../.....Demekki....

Bağlaç Olan da / de'nin Yazılışı

Bağlaç olan *da / de* ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar: *Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi. Sen de mi kardeşim? Güç de olsa. Konuşur da konuşur.*

Ayrı yazılan *da / de* hiçbir zaman *ta / te* biçiminde yazılmaz: *Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var* (*Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var* değil)

Ya sözüyle birlikte kullanılan *da* ayrı yazılır: *ya da*.

Da / de bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır: *Ayşe de geldi* (*Ayşe'de geldi* değil). *Kitabın kapağına da dikkat et* (*Kitabın kapağına'da dikkat et* değil).

Sınav kâğıtlarında 52 yanlış yazım tespit edilmiştir:

....olarakta .../.....Öğrenci de öğretmende..../....Hemde.../... öncelikle ailede sonrada.../.....Anlatılan konuyu bir öğrenci hemen anlasada.../...Öğrenci de üst düzey.../.....buda.../... konuşmacısında.../.....anlatıcısında...

Soru Eki *mi / mi / mu / mü*'nün Yazılışı

Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?*

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi? Güler misin, ağlar mısın?*

Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır: *Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.* (www.tdk.gov.tr)

Birkaç yanlış örneği:

.....biliyormusunuz.../.....çalışacakmıyız

demıştır...../.....kazanımları soracaktımsınız...

Ayrı veya Bitişik Yazılması Gereken Kelimelerin Yanlış Yazılması

...herşey.../... bir takım.../... anadili.../... bir çok.../... uygulanmaya bilir.

Büyük ve Küçük Harflerle İlgili Yanlışlar

Ana Dili eğitiminde; .../...Konuşmacı; Göz teması kurarak.../...Konuşma da Standart bir Türkçe kullanım'dır.../... kullanabiliriz. her.../.....Öğretmenin Konuştuklarının.../..... basamaklarıdır. hazırlanacak .../...belli olmaz. bu sebeple...

Noktalama Hataları

Türk yazısında noktalama işaretlerinin kullanımı Tanzimat edebiyatının başlangıcıyla birlikte görülür. İbrahim Şinasi, Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi'nde soru işareti, nokta, virgül gibi temel noktalama işaretlerini kullanır. Şinasi'nin başlattığı bu çığır diğer kalem erbabı takip eder. Noktalama işaretlerini kullanma ihtiyacı metinlerin daha iyi anlaşılması sonucunu doğurmuştur.

Peki, bugün eğitim - öğretim kurumlarımızın çeşitli kademelerinde bulunan bireyler, yazıda noktalama işaretlerini gerektiği biçimde ve doğru olarak kullanabilme becerisine sahip olabilmişler midir? Bu soruya olumlu cevap vermek mümkün değildir. İşte öğretmen adaylarının hatalarından birkaç örnek:

Dikkat; odanın ısısı ışık, renk; gibi şeylerden de dikkat dağılıbilir.

Çocuklar bu sözcükleri anlarmı.

İçeriğinin farklı kişilerin örneklerini barındıracak şekilde düzenlenmesi gerekir

Dikkat = Dinleme eğitimindeki duyuşsal özelliklerinden biridir.

Bilgisayar- televizyon gibi aletlerin önemini anlatmak gerekirdi.

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Cümledeki öğelerin birbirleriyle uyum içerisinde olmamaları anlatım bozukluklarına sebebiyet vermektedir. Bilhassa yüklem ile cümlenin veya kelime gruplarının öteki öğeleri arasında uyumsuzluklar çok fazla görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının incelenen metinlerinde de bu tür hataların fazla olduğu anlaşılmaktadır. Özne ile yüklem arasındaki uyumu bilmemek, isim hâl ekleri ile tamlama eklerini yanlış kullanmak; birkaç ,her, birçok gibi kelimelerle sıfat tamlaması yaparken isim unsuruna çoğul eki getirmek, kelimelerin cümledeki sıralamasını bilmemek, aykırı kelime kullanmak, kelimelerin eş anlamını dikkate almamak vb. bu hataların yapılmasına sebep olmaktadır.

Ekin Yanlış Kullanımı veya Eksikliği

Türkçe eğitimi bölümü diğer bölümlerden biraz daha özel bir yeri vardır.

Konuşmada tekrar düşmez.

Öncelikle öğretmenin dinleme konusunda bilgi vermelidir.

Türkçe öğretmenin görevi bu olmamalıdır.

Türkçe kurallarına uygun cümleler kurar

“... öğrencinin hem okuma alışkanlığı kazanacağına hem de daha çok bilgi edinmesine yardımcı olur.”

“...öğrencinin iki metni karşılaştırma sağlar”

Öğrencide kendi kültürünü ve dünya kültürünü tanıma fırsatını sunar.

“...gerçekleşmemesini neden olur.”

“Milli benliklerinin duygusuna hissettirmektir.”

Öğretmen adayları gazete ve dergilere abone olmalarına teşvik edilmelidir.

Dikkati toparlayamayan bir öğrenci dinlemeye hazır hale gelemez.

Konuşma yöntem ve teknikleri uygular.

Toplum, coğrafya, tarih gibi bir çok bilgilere sahip olacaktır.

Özne – Yüklem Uyumsuzluğu

Öğretmen, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurmalıdırlar

Milli Eğitim Bakanlığı okuma eylemini arttıracak, okumaya yönlendirip, öğrencileri teşvik edici yönde çalışmalar yapmalıdırlar.

Her öğrenciler bunu karşılıklı olarak yapar.

Eş Anlamlı Kelimelerin Bir Arada Kullanılması

... çözümlenme, analiz etmelerine ...

...çocuk düşünce ve fikirlerini söylemelidir.

...imla ve yazım yanlış yapmamalı....

Konuşma kuralları ve kaidelerini uygulayabilme.

... seviye ve düzeylerini dikkate almalıyız.

Sıra Yanlışlığı

“Takdim tehir hatası” da denilen sıra yanlışlığı, bir cümle veya kelime grubunda önce gelmesi gereken öğelerin sonra, sonra gelmesi gerekenlerin ise önce kullanılmasıyla ortaya çıkar. Türkçe öğretmeni adaylarının bu yanlışlığı da sıkça yaptıkları görülmüştür:

Bizim dünyaya ilk gözümüzü açmamız...
Okuduğumuzu anlamaz, anladığımızı da dinleyemeyiz.
Sınav haftası devamlı gecelerimiz uykusuz geçer.
Çok iyi dil özelliklerini bilmesi gerekmektedir.
Türkçe öğretmeni nasıl Türkçeyi öğreteceğini iyi bilmelidir.

Aykırı Kelime Kullanımı

Kelimelerin anlamını veya nüansını tam olarak bilmemekten doğan bir anlatım bozukluğudur:

Ana dili eğitimi bir bireyin, dilinin tüm özellikleriyle öğrenmesine meydan sağlar

O çocukları da mutlaka hayata kazandırmalıyız.

Ana dili eğitimi, bilgi aktarma işlevi değildir.

...kahramanlarla kendisini özleştirir.

...öğrenilen bilgiler yeni konulara uygulanır, ...

Her bireyin zeka yönünden farklı olduğunu ele alarak, konuşmacı konuşmasını ona göre belirlemelidir.

Sınav için ders kitaplarından seçilen soruların...

Ana dili eğitimi ölümü kadar sürecek olan bir beceridir.

Muğlâk İfadeler

TDK, muğlâk kelimesi için "Anlaşılması güç, anlaşılmaz, karışık, çarpışık." anlamını vermektedir. Gramer bakımından önemli bir kusuru olmadığı hâlde, kelime veya kelime grupları arasında anlam ilgisinin kurulamaması sebebiyle, duygu ve düşüncelerin yeterince ifade edilemediği, dolayısıyla bulanık, anlamca kapalı, mantık hatalarının bulunduğu cümleler bu alt başlık altında gösterilmiştir:

Bu basamak bireyin tamamen zihinsel işlevini ortaya koymaktadır

Dinlemenin şuurunda olmalı, erişkin olmalıdır.

Yabancı dilden henüz Türkçemize girmemiş kelimeler kullanır.

Dinleyicinin konuşma yapacak olan kişinin dilini bilmesi birbirlerini anlamalarına yetmeyecektir.

Türkçemizi doğru kullanalım ki gelecek nesillere ana dilini düzgün bırakabilelim.

İşte anadil bizim için sadece eğitim sıralarında kazanıp, okul sıralarında bırakamayacağımız bir bilgidir.

Baş/ taş / kaş sözcüklerinin farklı dil özelliklerine bağlıdır.

Öğretmen ve öğrenciyle mesafe en aza indirilir.

Dinleme kişiye ne kazandıracak bilmelidir.

Türkçe ders kitaplarının hazırlanması için bilgi basamağı, kavrama basamağı ve değerlendirme basamağına uygun hazırlanmalıdır.

Türkçe öğretmenleri, öğrencilere ana dilini aktarmada ve bunu alışkanlık haline getirmede büyük öneme sahiptirler.

SONUÇ

Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Kelime hazinesi zengin olan insan, duygu ve düşüncelerini ifade etmede, olayları tahlil ve tasvir etmede zorluk çekmez. İnsanlarla iletişim kurmada başarılıdır. İnsanın hem zengin duygu ve düşüncelere ulaşması hem de bu duygu ve düşünceleri olduğu gibi ifade edebilmesi, paylaşabilmesi için zengin bir kelime hazinesine ihtiyaç vardır. Bunun için de Türkçe öğretmeni adaylarının kelime hazinelerini zenginleştirecek ders ve etkinliklere ağırlık verilmelidir.

- Cümle, hem dil bilgisi hem dil mantığı ve estetiği yönünden incelenebilir ve bir cümlede bu açılardan kusurlar bulunabilir. Ancak cümlenin dil bilgisi açısından doğru olması ayrı bir önem taşır. Cümlenin öncelikle dil bilgisi bakımından doğru olması gerekir. Dil estetiği daha sonra gelir. Öğrencilere cümle ile ilgili verilen bilgiler, sağlam cümleler kurmalarına yetmemektedir. Sağlam, dil bilgisi açısından kusursuz cümle kurmak da yapılan uygulamalara, çalışmalara bağlıdır. Öğretmen adaylarının bu becerilerinin geliştirilmesi için de bol bol uygulama yaptırılmalıdır.

- Yazılı anlatım becerisinin geliştirilememesinin birinci ve temel sebebi eğitimin çeşitli aşamalarında çoktan seçmeli sınavlara yer verilmesidir. Bir an önce bundan vazgeçilmeli, öğrencinin kendini serbestçe ifade edebileceği, metinler oluşturabileceği, duygu, düşünce, hayal ve isteklerini yazıya dökebileceği yazılı sınavlar tercih edilmelidir. Türkçe öğretmeni adayları seçilirken de mutlaka açık uçlu sorulardan oluşan sınavlar yapılmalıdır.

- Sınıf ortamında yapılan yazma çalışmalarına önem verilmelidir. Tam öğrenme yaklaşımının anında dönüt verme ve düzeltme ilkesi hayata geçirilmelidir. Türkçe öğretmeni adaylarının imla, noktalama ve anlatımda yaptığı temel yanlışlar anında düzeltilmelidir.

- Doğru ve düzgün yazmada noktalama işaretlerini ve imla kurallarını çok iyi öğrenmek ve yerli yerinde kullanmak büyük önem taşır. Ancak imla kurallarını ve noktalama işaretlerinin kullanıldıkları yerlerin bilinmesi Türkçeyi doğru yazmak için yeterli olmamaktadır. Bu kuralları uygulamak alışkanlık hâline getirilmelidir.

- İyi bir yazılı anlatım için bilgi ve tecrübeye ihtiyaç vardır. Bu sebeple, yazmaya birikim sağlayan “gözlem, okuma ve dinleme” çalışmalarına gereken önem verilmeli; eğitim fakültelerinin programları buna göre hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Ş. (1989). “Kompozisyon Eğitimi Üzerine”, *Milli Eğitim.*, S: 81.
- AKTAŞ, Ş. ve O. GÜNDÜZ (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ATAY, F.R. (1953). *Niçin Kurtulmamak*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- BİNYAZAR, A. ve ÖZDEMİR, E. (1980). *Yazılı Anlatım Bilgileri*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- COŞKUN, E. (2006). *Yazma Eğitimi. “İlköğretimde Türkçe Öğretimi”* (Ed. A. Kırkkılıç ve H. Akyol). Ankara: Pegem Yayınları.
- GÜZEL, A. ve TORUN, A. (2014). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı.*: Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş .
- KANTEMİR, E. (1991). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- KARASAR, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- OKURER, C. (1967). *Kompozisyon Öğretimi Bakımından İngiltere Maârifî Hakkında Bir İnceleme (Neticeler ve Bazı Teklifler)*. İstanbul: MEB Basımevi.
- ÖZBAY, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZBAY, M. (2011). *Yazma Eğitiminde Noktalama ve İmla*.Yazma Eğitimi, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- SAUSSURE, F. (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. (çev. Berke Vardar), İstanbul: Birey ve Toplum.
- ŞİNASI, İ. (1860). *Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*. İstanbul.
- TDK, Resmî İnternet Sitesi. <http://www.tdk.gov.tr/>